

Pred drugim plenarnim zasedanjem je bilo na vrsti še predavanje Michaela Koelgesa (Koblenz) z naslovom »Apud Confluentes« – 2000 let zgodovine mesta Koblenz, v katerem je predstavil dolgo, bogato in pestro zgodovino mesta ob rekah Ren in Mosel.

V drugem plenarnem zasedanju, ki je potekalo pod naslovom »Arhivi kot kompetenčni centri – dobro postavljeno za prihodnost« (*Archive als Kompetenzzentren - gut aufgestellt für die Zukunft?*), so bili spet predstavljeni trije referati. Jörg Fischer (Amberg) je govoril o optimizaciji na podlagi koncentracije oziroma kako in zakaj se morajo arhivisti znajti v digitalni dobi (*Optimierung durch Konzentration – oder: Wie und warum sich Archivarinnen/Archivare im digitalen Zeitalter neu erfinden (müssen)*), dr. Susanne Brockfeld in Franziska Mücke (Berlin) sta govorili o odprtju k drugim metodam obdelave v digitalni dobi (*Öffnung der Erschließung*), dr. Christian Reinhardt (Marburg) in Sebastian Mundt (Stuttgart) pa sta predstavila anketo, izvedeno med uporabniki Deželnega arhiva Hessen (*Die Nutzerumfrage 2016 des Hessischen Landesarchivs – Ziele, Methoden und Ergebnisse*).¹

Tretji dan se je zaključil z orgelskim koncertom v baziliki sv. Kastorja. Pripravil ga je Otto M. Krämer, gostujoči profesor za improvizacijo na Westminster Choir College Princeton in pri London Organ Improvisation Course ter profesor za liturgično igranje orgel oziroma improvizacijo na Visoki šoli za glasbo in ples v Kölnu, na temo gregorijanskih pesmi in znanih duhovnih in posvetnih pesmi. Kot zanimivost velja omeniti, da je Krämer note za igranje dobil tik pred koncertom.

Zborovanje se je končalo v soboto s strokovno ekskurzijo v Boppard in z vodstvom po starem delu mesta Koblenz. Različna vodstva po vseh treh arhivih, ogledi razstav in krajevnih znamenitosti so bili sicer organizirani že tudi tekom samega zborovanja.

Jure Volčjak

Konferenca FIAT/IFTA, Varšava, 12.–15. oktober 2016

Glavna tema konference, ki je potekala v Varšavi med 12. 10. in 15. 10. 2016, je bila prihodnost avdiovizualnih del. Uradni naslov konference »Premislek o prihodnosti avdiovizualnega« nam sporoča, da v *Mednarodni zvezi televizijskih arhivov FIAT/IFTA* razmišljajo o velikih spremembah v prihodnosti. Velike spremembe pri vsebini in uporabi avdiovizualnih vsebin v novih digitalnih medijih so spremenile tudi arhiviranje avdiovizualnega arhivskega gradiva v televizijskih in drugih avdiovizualnih arhivih, ki se spreminjajo v dinamične medijske arhive. Zato sta se hramba avdiovizualnih zbirk in arhivskega gradiva za prihodnje generacije ter kreativna uporaba arhivskega gradiva zelo spremenili in se vedno bolj spreminjata. Skupaj z uporabniki sodelujemo v hitro spreminjajočem se dinamičnem področju, kjer so nove metode in koncepti razširili poslanstvo avdiovizualnih in televizijskih arhivov v izgradnjo digitalnega medijskega sveta 21. stoletja.

Zaradi velikega števila prijavljenih prispevkov na konferenci so bila vprašanja o zdajšnji uporabi in hrambi ter prihodnosti medijskih arhivov razdeljena na večje število vzporednih delavnic, konferenci pa je bil dodan še poseben

¹ Podrobneje o posameznih referatih je moč izvedeti na: <http://www.archivtag.de/programm.html>.

»predkonferenčni dan«, ki pa ga bomo zaradi preglednosti poročila obravnavali kot prvi dan konference.

Prvi dan konference se je začel s sejo izvršnega odbora FIAT/IFTA in se jami štirih komisij: komisije za ohranjanje in migracije, programsko-produkcijske komisije, komisije za medijsko upravljanje in komisije za medijske študije. V prostorih Nacionalnega avdiovizualnega inštituta Nina v predmestju Slużow smo popoldne nadaljevali z delom na vzporednih delavnicah. V delavnicah »Med digitalnim in analognim – Big Data izzivi za arhivsko in akademsko skupnost« so udeleženci skupaj s predavatelji in moderatorji razpravljali o izzivih, ki jih je digitalna doba postavila pred akademske raziskovalce, in o dostopu do dokumentov na medmrežju, razvrščanju gradiva na platformah za lažjo praktično uporabo in novih uredniških strategijah, ki se pojavljajo ob robu procesa zagotavljanja dostopa do arhivskega gradiva in njegove uporabe. Pri tem so razpravljavci opozorili na proces, ki poteka od vzgoje najmlajših do raziskav v akademskih krogih. Prve misli so bile torej namenjene učencem in dijakom v šolah, ki so pravzaprav že prvi in najpogostejši uporabniki mobilnih telefonov in njihovih vsebin. Televizijski in avdiovizualni arhivi morajo kot medijski arhivi zagotoviti tem uporabnikom dostop do verodostojnih vsebin in ločiti zrnje od plev, ki se nabira na različnih straneh medmrežja in novih družbenih omrežij, ki sprožajo v svet veliko nepreverljivih novic, med njimi tudi veliko število avdiovizualnih dokumentov.

Po delavnicah smo si ogledali prostore inštituta (več podatkov o inštitutu Nina lahko preberete na www.archivium.nina.gov.pl), zvečer pa je predsednik FIAT/IFTA Jan Müller uradno odprl konferenco, Ruth Stifter in Dorothy Donnan iz programsko-produkcijske komisije pa sta skupaj z Agniesko Volat vodili predstavitev nominirancev za nagrade FIAT/IFTA. Udeleženci smo z minuto molka počastili spomin na umrlega režiserja Andrzeja Wajdo. Svetovno znani režiser Andrzej Wajda, ki je bil predviden za slavnostnega govornika na konferenci, je žal umrl teden pred začetkom konference. Jan Müller je v govoru navedel, da člani organizacije FIAT/IFTA skrbimo za ohranjanje kulturne dediščine in povezujemo svet bolje kot politiki in ekonomisti. Udeležence konference je nato pozdravil tudi direktor Nine Michal Merczynski.

Drugi dan konference se je začel z uvodnimi pozdravi v Znanstvenem centru Kopernik in pogovorom z mladim poljskim režiserjem Tomaszem Wasiliewskim, letošnjim prejemnikom nagrad na evropskih filmskih festivalih za film »Združene države ljubezni«. Kratek pogovor je povezal delovanje organizacije FIAT/IFTA in zgodbo njegovega filma. V filmu si je veliko pomagal z videotrakovi in informacijami, pridobljenimi iz videoarhivov, s pomočjo katerih je skupaj s pravilno izbranimi ohranjenimi kostumi pričaral avtentičnost časa in gledalce zapeljal v vrtinec zgodnjih devetdesetih let. Zgodnja devetdeseta leta na Poljskem in tudi v drugih državah vzhodne in jugovzhodne Evrope pa povezujejo omenjeni film in televizijske arhive tudi vsebinsko. Ljudje v 90. letih 20. stoletja so se nenadoma znašli v spremembah, ki so jim prinesla svobodo, velika večina pa ni vedela, kaj naj s to novo pridobljeno svobodo počne. Izgubljeni so bili v novem svetu, ki se je spremenil, vendar se ni spremenil do konca. Tudi v televizijskih arhivih smo arhivski delavci kot živali v kletki, ki jim pazniki odprejo vrata, živali pa si ne upajo stopiti na prostost v novo medijsko (oziroma novo kapitalistično) džunglo. Pri vstopu v slednjo so omejitve sicer večje, predvsem je veliko ljudi omejilo svoje korake prav zaradi etičnih predsodkov ob brezobzirnosti protagonistov neoliberalističnega kapitalizma. Režiser Tomasz Wasilewski je sicer v filmu portretiral ljudi, ne sistema, toda vseeno menim, da nam vzporednic z našim poznavanjem dogodkov v Sloveniji ni treba posebej opisovati.

Glavni govornik Alexander Knetig (creative.arte.tv) je v predstavitvi obstoja avdiovizualne stvaritve v novem, po njegovem popolnoma fragmentiranem svetu, opozoril na nekaj najbolj vidnih sprememb: mediji se starajo dva-

krat hitreje kot ljudje, videovsebine predstavljajo večino kreativne medmrežne produkcije, koncept spletnih strani izumira, prenosniki so predali prvenstvo pametnim telefonom, medmrežje ni medij, ampak meta omrežje, polno medijev. Vse te spremembe zahtevajo drugačno uporabo gradiva. Duhovito je poudaril, da novi mediji ne ustrezajo pričakovanjem starega Simpsona, moža z dolgo sivo brado in daljincem pred televizijskim sprejemnikom. Novi mediji veliko bolj bombardirajo uporabnike z informacijami, ki pa jih uporabniki ne morejo kritično predelati. Opozoril je tudi na to, da veliko stvari, ki jih kot nove »prodajajo« v novih medijih, pravzaprav ni tako novih. Sam koncept nelinearnega podajanja zgodb je zelo značilen za latinskoameriško književnost, slovenskih bralcev in ljubiteljem gledališča pa zelo poznan in Hazarskega besednjaka Milorada Pavića po gledališki priredbi režiserja Tomaža Pandurja. Alexander Knetig je obdelal tudi vprašanje videoiger kot tipografskih odisej, ki igralce vodijo po arhivskem gradivu, in poudaril velik potencial družabnih omrežij za raziskovanje družbene vloge in zgodovine medijev.

Zasedanje generalne skupščine je vodil generalni sekretar FIAT/IFTA Daniel Teruggi. Zasedanju skupščine so sledile volitve novega predsednika in šestih članov izvršnega sveta. Brid Dooley (RTE) je z aklamacijo postala prva predsednica organizacije FIAT/IFTA. Novoizvoljeni člani izvršnega sveta so: Jacqui Gupta (BBC), Dorothy Donan (Al Arabiya), Rita Marques (TV Globo), Daniel Teruggi (INA), Roberto Rossetto (RAI) in Theo Mäusli (SRG SSR).

Sledile so popoldanske delavnice o prihodnosti evropskih projektov (EU-screen, Europeana, PrestoCentre), vrednotenju zbirk iz perspektive zgodovinarjev, projektih reševanja ogroženih zbirk in o pridobivanju podatkov iz arhivskih zbirk. Drugi sklop delavnic je obravnaval tehnični razvoj in evolucijo pravnih vprašanj v arhivih, zbiranje in predstavitev vsebin za prihodnost in razmišljanja, kaj storiti z interaktivnimi dokumentarnimi oddajami in novimi vsebinami, kot so videoigre.

Tretji dan konference se je začel s pogovorom z nominiranci za nagrade in s sponzorji FIAT/IFTA. Dopoldanski program tretjega dne je nadaljeval Michal Merczynski s predavanjem »Knjižnice 21. stoletja«. Predstavil je platforme in multimedijske zbirke in medmrežno stran Nine »Trije kompozitorji«. Knjižnice 21. stoletja so odprte, obširne in vsestranske zbirke, izvori znanja in estetskih izkušenj, kataloško obdelane in kontekstualizirane zbirke, dostopne z rešenimi pravnimi vprašanji in verodostojnimi podatki. V nasprotju s fragmentiranimi družbenimi mediji so zanesljive dnevne sobe, razpoložljive uporabnikom 24 ur na dan, sedem dni v tednu in dostopne iz vsakega kotička.

Popoldanske delavnice so se dotikale vprašanj izobraževanja avdiovizualnih arhivistov, potreb po svetovalcih, arhiviranja v oblakih in množične digitalizacije v televizijskih arhivih. Posvetili smo se tudi iskanju novih ciljnih skupin in novih priložnosti. Večer smo zaključili s slovesno razglasitvijo nagrajencev. Nagrado za najboljši projekt varovanja in ohranjanja je prejel *Britanski filmski inštitut* za projekt »Sprostitev filmske dediščine«, nagrado za najboljšo uporabo arhivskega gradiva v dokumentarnih oddajah je prejel RAI za dokumentarni film »Otroci v času«, nagrado za najbolj inovativno uporabo arhivskega gradiva in zelo dolg aplavz pa je prejel japonski NHK za projekt »Demenca«. V projektu so se posvetili pomoči obolelim za demenco in predvajanjem arhivskim posnetkov za prebujanje spomina. Japonci so si nagrado več kot zaslužili, žal pa moramo na tem mestu opozoriti tudi na to, da smo zaposleni v arhivu Televizije Slovenija podoben projekt predlagali že pred leti, vendar vodstvo *Javnega zavoda RTV-Slovenija* za to ni pokazalo čisto nobenega zanimanja. Nagrado za življenjsko delo je prejel Steve Bryant, nekoč zaposlen kot arhivist na BBC-ju, nato v *Britanskem filmskem inštitutu*, bil je tudi promotor sodobnega televizijskega arhiviranja v Veliki Britaniji in dolgoletni aktivni član in generalni sekretar organizacije FIAT/IFTA. Usoda z letalskimi prevozi, ki je skrajšala udeležbo spodaj podpisane na četrti dan konference, pa mi je srečno naklonila naključje, da

sem gospoda Stevena Bryanta dopoldne srečal na varšavskem letališču in sem mu lahko tudi osebno čestital za zaslužen priznanje.

Četrty dan je bil namenjen predstavitvi raziskav televizijske zgodovine, časovne lestvice razvitosti arhivov, pomenu platform za ustvarjalce in uporabnike ter predstavitvi projekta »Ohranimo arhive«. Udeleženci konference so si lahko ogledali tudi znameniti Planetarij Nikolaja Kopernika. Organizatorji so se zahvalili sponzorjem in partnerjem in vse udeležence pozvali k udeležbi tudi prihodnje leto na konferenci v Ciudadu de Mexico.

Premislimo torej o prihodnosti avdiovizualnega in o spremembah, ki se nam obetajo v prihodnjih letih. Ker moramo hkrati zelo skrbno paziti, da ne zaidemo v »slepo ulico«, priporočamo vsem, da se dobro poglobijo v to, kaj smo arhivisti že storili v preteklosti, ko smo polagali temelje tudi za razvoj arhivske stroke na področju avdiovizualnega arhiviranja. Brez tega se lahko mnogi brezglavo zaletijo v napačno smer, iz katere pozneje ne najdejo izhoda. Vsi namreč dobro vemo, da je rešitev iz slepe ulice veliko težja kot napačen zavoj vanjo in vožnja do končne prepreke, ki zaustavi našo pot.

Aleksander Lavrenčič